

RĪGĀ

2024. gada 7. oktobrī
Nr. 1-23/72

Ministru prezidentei Evikai Siliņai

Finanšu ministram Arvilam Ašeradenam

Informācijai:
**Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu)
komisijas priekšsēdētājam Jānim Reiram**

Latvijas Bankas prezidentam Mārtiņam Kazākam

Visiem adresātiem paziņošanai e-adresē

Par likumprojektu "Solidaritātes iemaksas likums"

Latvijas Finanšu nozares asociācija (turpmāk – Asociācija) vēlas atkārtoti pievērst politikas veidotāju uzmanību, ka tā konceptuāli neatbalsta Solidaritātes iemaksas likumu.

Mēs atbalstām abus likumā noteiktos mērķus – nepieciešamību stiprināt Latvijas valsts drošību un veicināt kreditēšanu. Taču risinājums, kuru paredz Solidaritātes iemaksas likums, nav atbalstāms, jo tas budžeta finansēšanas pieaugošās izmaksas uzliks tikai vienai ekonomikas nozarei, kas ir nesamērīgi. Attiecībā uz otru likumprojekta mērķi - kreditēšanas pieauguma veicināšanu, pastāv reāls risks, ka likumprojekts sasniegs tieši pretējo, proti, sadārdzinoties izsniegtajiem kredītiem un mazinoties to pieprasījums, samazināsies kreditēšanas apjomi. Asociācija atkārtoti uzsver, ka ar lielākiem nodokļiem tautsaimniecības attīstību veicināt nevar¹.

Mēs pievienojamies Starptautiskā Valūtas fonda skaidri formulētajam viedoklim, ka solidaritātes iemaksas nav atbalstāmas, jo tās negatīvi ietekmēs Latvijas finanšu stabilitāti². Kritiku par šāda veida nodokļiem ir paudusi arī Eiropas Centrālā Banka (turpmāk – ECB), piemēram, ECB savā 2023. gada 4. aprīļa atzinumā attiecībā uz solidaritātes iemaksas ieviešanu Lietuvā norādīja, ka ir jānovērš solidaritātes iemaksu izmantošana vispārējiem fiskālās konsolidācijas mērķiem³.

Asociācija atkārtoti aicina visaptveroši izvērtēt plānotās solidaritātes iemaksas ietekmi uz finanšu sektoru kopumā un uz katru banku atsevišķi (gan individuāli, gan konsolidētā grupas līmenī). Šāda analīze nav atrodama likumprojekta anotācijā, un tas, mūsaprāt, neatbilst

¹ Skatīt, piemēram, Borsuk, Marcin, Oskar Kowalewski, and Jianping Qi. "The dark side of bank taxes." *Journal of Banking & Finance* 157 (2023): 107041. "We find that banks respond to the tax by tightening credit supply and increasing the costs of credit to the real sector".

² Skat, "The authorities should refrain from further fiscal initiatives to increase taxes on bank profits given their adverse impact on bank capital and financial stability.", <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/06/17/mission-concluding-statement-latvia-staff-concluding-statement-of-the-2024-article-iv-mission>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023AB0009>

labas likumdošanas principam⁴. Tas ir īpaši satraucoši apstākļos, kad Solidaritātes iemaksas finansiālais apjoms ir ievērojams (2025.gadā tā plānota 93 miljonu eiro apmērā).

Banku nozare kā atbildīgs ilgtermiņa valdības sadarbības partneris pievērš uzmanību faktam, ka laikā ierobežotā (plānota uz trim gadiem) Solidaritātes iemaksa patiesībā paredzēta tādu budžeta izdevumu finansēšanai, kuri nav uzskatāmi par īslaicīgiem vai pārejošiem (valsts drošība). Likumprojekta apstiprināšana uzliks tikai vienai tautsaimniecības nozarei pienākumu finansēt pieaugošos budžeta izdevumus. Ievērojot faktu, ka aizvadīto sešu gadu laikā neviens Latvijas Republikas budžets nav bijis bez deficīta, iespēja turpmāko gadu laikā īstenot pasākumus, lai Solidaritātes iemaksu varētu atcelt pēc trīs gadiem, var tikt apšaubīta.

Uzsveram, ka gan vietējiem, gan ārvalstu investoriem ir pievilcīgākas tās valstis, kurās ir pārrēdzama ilgtermiņa nodokļu politika un stabila sadarbība starp publisko un privāto sektoru. Šī likumprojekta izstādes process ir izgaismojis trūkumus abos aspektos.

Nav pamata sagaidīt, ka visa banku sistēma palielinās kredītportfeļa izaugsmi tādā apjomā, lai kvalificētos 100% nodokļa atlaidei. Likumprojekts mūsu ieskatā var tikt uzskatīts par neatbilstošu Eiropas Banku iestādes vadlīnijām⁵. Tās nosaka, ka kredītiestāžu pārvaldībai jābūt tādai, lai izvairītos no īstermiņa peļņas gūšanas ar monetāriem stimuliem (piemēram, ar neatbilstošu vadības atalgojuma politiku) un neapdraudētu vidēja termiņa un ilgtermiņa mērķus. Likumprojektā paredzētā solidaritātes iemaksas lieluma sasaiste ar kredītportfeļa strauju izaugsmi ir potenciāli pretrunā arī ar Latvijas Bankas Kredītriska pārvaldīšanas noteikumos paredzēto principu, kas nosaka izveidot tādu kredītriska stratēģiju, lai novērstu īstermiņa peļņas gūšanu. Bankas kredītportfelim būtu jāpieaug par apmēram 12% katru gadu, lai tā varētu saņemt maksimālo Solidaritātes iemaksas atlaidi. Ievērojot vēsturisko pieredzi, šādi kredītportfeļa pieauguma tempi ir pārāk strauji un var negatīvi ietekmēt finanšu stabilitāti, it īpaši, ja Solidaritātes iemaksa paliek spēkā vairākus gadus. Nav pieņemams, ka valsts finansiāli stimulē nepamatoti augsta kredītriska uzņemšanos. Vēlamies uzsvērt, ka ilgtermiņa negatīvā ietekme var būt ne tikai bankām, bet visai Latvijas ekonomikai kopumā.

Izmantojot neto procentu ieņēmumus solidaritātes iemaksas bāzes noteikšanai, netiek ņemti vērā pārējie būtiskie banku (banku grupu) peļņu ietekmējošie elementi – kredītu zaudējumi, operacionālie izdevumi, kiberdrošības izdevumi, kā arī ieguldījumi jaunu tirgu izpētē un inovatīvu tehnoloģiju ieviešanā. Ņemot vērā makroekonomisko un dažādu ārējo faktoru (ģeopolitisko risku) neprognozējamo ietekmi, finanšu sistēmas stabilitātes kontekstā nav atbalstāms Solidaritātes iemaksu termiņš, kas ir ilgāks par vienu gadu.

Likumprojekts nerisina būtiskāko problēmu, kas ilgstoši bremsē Latvijas ekonomikas attīstību un kreditēšanu - ēnu ekonomikas lielo īpatsvaru (*Latvijā ēnu ekonomika veido 22.9 % no IKP*). Mūsu ieskatā valsts budžeta izaicinājumi risināmi patiešām solidāri, nodrošinot, ka papildu nodokļu ieņēmumi tiek saņemti no visas Latvijas sabiedrības, ieskaitot ēnu ekonomikas dalībniekiem. Mūsu ieskatā efektīvs veids būtu pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk - PVN) likmes paaugstināšana un dažādu PVN atviegloto likmju skaita mazināšana, saglabājot tās tikai pirmās nepieciešamības precēm. Svarīgi ir pārskatīt un padarīt efektīvākus budžeta izdevumus, uz ko regulāri norāda dažādas uzņēmēju organizācijas un sociālie partneri, kā arī Starptautiskais valūtas fonds un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija.

⁴ Skat., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 6. aprīļa spriedumu lietā Nr.2020-31-01 (15.p.) un Satversmes tiesas 2022. gada 10. marta spriedumu lietā Nr.2021-24-03 (21.4.p.)

⁵ Skat. EBA vadlīnijas "Pamatnostādnes par kredītiestāžu kredītriska pārvaldības praksi un paredzamo kredītzaudējumu uzskaiti" (EBA Guidelines on credit institutions credit risk management practices and accounting for expected credit losses); EBA 2020. gada vadlīnijas "Pamatnostādnes par aizdevumu iniciēšanu un uzraudzību" (EBA Loan Origination Guidelines), kas atspoguļotas Latvijas Bankas 2023. gada 18. decembra noteikumos Nr. 265 "Kredītriska pārvaldīšanas noteikumi"

Solidaritātes iemaksa var samazināt nozares dalībnieku darbības ienesīgumu atkarībā no tā, cik lielā mērā pieaugošie izdevumi tiks pārnesti uz banku klientiem – kredītņēmējiem un noguldītājiem. Lai saglabātu līdzvērtīgu ieņēmumu līmeni, tiks radīts stimuls pārorientēties uz produktiem ar augstāku ienesīgumu, piemēram, patēriņa kredītiem, tādējādi palielinot risku līmeni banku sistēmā, kas ilgtermiņā var atstāt negatīvu ietekmi uz finanšu stabilitāti un visas valsts ekonomiku.

Lai mazinātu kopumā nepienemamā likumprojekta negatīvās sekas Latvijas tautsaimniecībai, aicinām likumprojektā paredzēt, ka ar solidaritātes iemaksu netiek aplikti ienākumi no jaunās kredītēšanas, un ierobežot nodevas piemērošanas periodu ar vienu gadu. Tāpat aicinām no nodokļa bāzes izņemt tīros procentu ienākumus, kas gūti no Latvijas banku filiāļu darbības ārpus Latvijas. Atstājot likumprojektu negrozītu, piedāvātais regulējums nemotivēs bankas izsniegt jaunus kredītus.

Nobeigumā vēlamies pateikties par apspriešanas gaitā likumprojektā izdarītajiem grozījumiem, kas paredz griestus maksimālajam nodevas apjomam, kā arī ļauj sākt izmantot paredzētās atlaides sākot ar 2025. gadu, kas neapšaubāmi ir svarīgi mazāk nozīmīgajām bankām, tomēr kopumā nerisina tās problēmas, kas minētas mūsu vēstulē.

Ar cieņu

valdes priekšsēdētājs

Uldis Cērps

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**